

De rijke historie van Purmerend en de Beemster Werelderfgoed in het kwadraat

recreatieschap
twiske-waterland

Ontdek
Twiske-
Waterland

Wandelroute Werelderfgoed in het kwadraat
Lengte: 17,2 kilometer Tijdsduur: 3,5 tot 4 uur

twiske-waterland.nl

recreatieschap
twiske-waterland

De rijke historie van Purmerend en de Beemster

Werelderfgoed in het kwadraat

Vanuit de aantrekkelijke binnenstad van Purmerend wandel je op deze route richting maar liefst twee werelderfgoederen: Droogmakerij de Beemster én de Stelling van Amsterdam. Onderweg kom je dijken, forten, een inundatiesluis, weidse vergezichten, stolpboerderijen, boerenstalletjes en kraampjes, waar je heerlijke streekproducten rechtstreeks van het land kunt kopen, tegen. Dit alles bij elkaar zorgt voor een unieke beleving!

Wandelroute Werelderfgoed in het kwadraat
Lengte: 17,2 kilometer **Tijdsduur:** 3,5 tot 4 uur

60 Keuzepuntpaaltjes

[Klik hier](#) voor de wandelroute via de routeplanner van Wandelnetwerk Noord-Holland of voer in hun wandelapp routecode 175718 in. Handig voor onderweg!

Deze wandelroute start bij Station Purmerend, navigatie: Stationsweg 1, Purmerend. Je kunt hier gemakkelijk parkeren en net als bij ieder startpunt van Wandelnetwerk Noord-Holland staat er een informatiebord, met de mooiste wandelroutes in de directe omgeving. De routes zijn in twee richtingen bewegwijzerd met gekleurde pijlen. Onderweg kom je ook veel interessante informatiepanelen tegen.

Koemarkt Purmerend

Fort Benoorden Purmerend - Martin van Lokven

5

Van startpunt Station Purmerend 21 naar 31 - 04 - 01 - 99 - 79 (TOP Purmerend) 29

A Purmerend

Direct vanaf de start voert deze wandeling je door de stad Purmerend! De aantrekkelijke binnenstad vertelt veel over de rijke historie van Purmerend. In 1484 kreeg Purmerend als enige plaats in de regio Laag Holland marktrechten. Ieder plein had zijn eigen marktbestemming: Kaasmarkt, Schapenmarkt, Vismarkt en de Koemarkt. Onderweg kom je verschillende 'markten' tegen, waar later op de route meer informatie over wordt gegeven. De handelsgeest van

vroeger zit er nog steeds goed in. In de binnenstad vind je hier dan ook talloze leuke en bijzondere winkeltjes.

Van knooppunt 29 naar 76

B Stelling van Amsterdam - Hollandse Waterlinies

De wandeling langs de Stelling van Amsterdam en Droogmakerij de Beemster begint nu echt! De Stelling van Amsterdam is een verdedigingslinie van forten die

tussen 1880 en 1914 is aangelegd op 15 tot 20 kilometer rondom Amsterdam. Binnen deze ring konden het leger, de regering en de koning zich terugtrekken bij (mogelijke) aanvallen op Nederland. Vroeger werd hier de vijand tegengehouden

door land onder water te zetten. Water werd hierdoor de bondgenoot. Vijf forten en een inundatiesluis van deze verdedigingslinie liggen in De Beemster. Op deze route kom je zelfs drie van de vijf forten tegen!

6

Brug bij Arboretum - M.L. Slot-Dekker

Terwijl je over de Zuiddijk loopt, kun je de verkavelingen goed zien. Deze lange dijk is samen met de Oostdijk om het vroegere Bamestrameer aangelegd met daar omheen een ringvaart. Ook wel bekend als de Beemsterringvaart. Hierna is men met behulp van meer dan 40 windmolens gestart met het leegpompen van het meer. Zo is uiteindelijk Droogmakerij de Beemster ontstaan. Verderop in de routebeschrijving lees je hier meer over.

De Neckermolen - Mary Stomph

Knooppunt 76

C De Neckermolen & Beemster Arboretum

Maak even een korte stop bij knooppunt 76 en kijk goed om je heen... Aan de andere kant van het water

Het Beemster Arboretum heeft de twee na grootste verzameling bomen en struiken van Nederland.

zie je de Neckermolen staan. De molen uit 1631 heeft een rieten dak met oudhollandse wieken en kan vanaf de grond bediend worden. Een andere benaming hiervoor is grondzeiler. De poldermolen zorgt er samen met een elektrisch gemaal voor dat het waterschap Wormer, Jisp en Neck droog blijft. Aan de rechterkant, iets meer in de verte, is het Beemster Arboretum te vinden. Hier vind je een unieke verzameling van bomen en struiken, die in de parkachtige omgeving tot in lengte van dagen kunnen blijven groeien. Het Beemster Arboretum heeft de twee na grootste verzameling bomen en struiken van Nederland. De verzameling bestaat uit 2600 soorten en variëteiten en het totaal aantal bomen en struiken ligt rond de 6000 exemplaren. De totale oppervlakte van het arboretum is wel 7,5 hectare!

Van knooppunt 76 naar 49

D De Inundatiesluis

Onderweg, terwijl je naar het eerste fort op deze route loopt, kom je het eerste 'onderdeel' van de Stelling van Amsterdam tegen: de Inundatiesluis. Deze sluis vormde het belangrijkste punt in de waterbeheersing van de droogmakerij. Deze liet bij een vijandelijke dreiging het water uit het Noordhollandsch Kanaal in de polder lopen. In vredetijd was de sluis gesloten door twee schotten die samengesteld waren uit opgestapelde schotten. In 1940, na de Duitse inval, werd uit voorzorg de polder onder water gezet om een mogelijke aanval te voorkomen. Dit gebeurde via deze inundatiesluis. Na opheffing van de militaire functie werd de sluis niet meer gebruikt. De openingen aan de kanaalzijde werden dichtgezet met beton en de sluisgangen en afvoer met aarde.

Inundatiesluis Zuidelijke Beemsterringdijk - Martin van Lokven

Rustenhove - M.L. Slot-Dekker

Knooppunt 49 naar 56

E Fort aan de Middenweg

Even verderop kom je aan bij het eerste fort! Het Fort aan de Middenweg, verscholen in de natuur, ligt aan de zuidelijke ringdijk van polder De Beemster. Het Noordhollandsch Kanaal loopt achter het fort en de dijk. Het doel van het fort was de afsluiting en verdediging van de toegangswegen, gevormd door de Middenweg en de Zuiddijk. Bijzonder aan dit fort is de wasruimte voor de soldaten. Via een slim systeem werd regenwater gereinigd, vóór het in de wasbakken terechtkwam. De wasbakken zelf

kon je omkiepen, zodat het vuile water wegstroomde.

Het Fort aan de Middenweg is wel te bewonderen, maar niet te bezoeken.

Van knooppunt 56 naar 77

F Rustenhove & Boerderij de Eenhoorn

Tussen de knooppunten 56 en 77 kom je Rustenhove en Boerderij de Eenhoorn tegen. Rustenhove is gebouwd in 1786 als herenhuis op de plaats van een verdwenen hofstede. De fraaie gietijzeren poort en de boogbrug dateren uit dezelfde periode. Informatie over dit gebouw

Boerderij de Eenhoorn

Fort aan de Nekkerweg (Fort Resort Beemster) - Martin van Lokven

kun je vinden bij het informatie-paneel dat hier staat. Een stukje verder staat boerderij “De Eenhoorn”. Dit is een van de oudste voorbeelden van een stolpboerderij in De Beemster. Het woongedeelte is van baksteen en het achterwaarts uitgebouwde stalgedeelte van hout. De verhoogde middenpartij met halsgevel is versierd met onder andere het beeld van een eenhoorn en diverse gevelornamenten.

Knooppunt 77 naar 50

G Fort aan de Nekkerweg

Je staat nu bij Fort aan de Nekkerweg. De ligging van het fort zorgde

voor een knik in de hoofdverdediging-slinie. Om te voorkomen dat de Zuidoostbeemster bij inundatie van de Beemsterpolder onder water zou komen te staan, werd zowel de Nekkerweg als de Volgerweg opgehoogd. Dit fort moest voorkomen dat de vijand zich gemakkelijk via deze twee wegen kon verplaatsen.

Het Fort aan de Nekkerweg werd pas in 1912 opgeleverd en kreeg vrijwel direct daarna een andere bestemming. In 1918 werd het in gebruik genomen als militaire gevangenis. In de periode daarna hebben hier vooral veel dienstweigerars hun straf uitgezeten.

Van het oorspronkelijke interieur van het fort is vrijwel niets over. Wel zijn de betonnen mitrailleur-opstellingen op de frontwal redelijk intact gebleven alsmede de fortwachterswoning. Het fort is nu omgetoerd tot een luxe eco-chic wellness resort, met twee restaurants en 16 luxe kamers en suites. Ook wel bekend als ‘Fort Resort Beemster’.

Knooppunten 50 naar 51

H Fort Benoorden Purmerend

Welkom bij Fort Benoorden Purmerend! Dit fort werd aangelegd ter verdediging van de

kwetsbare punten gevormd door de Beemsterringdijk, Purmerenderweg en Rijperweg en was in 1895 gereed. Het bomvrije hoofdgebouw uit 1912 is door overdekte gangen met de twee koepels verbonden. Tegenwoordig worden er tussen de dikke muren van dit fort wijn opgeslagen, want sinds 1981 is hier een wijnimporteur gevestigd. Dit fort werd pas in een laat stadium (1907) aan de Stelling van Amsterdam toegevoegd. Bij de bouw maakte men gebruik van een aantal nieuwe inzichten. Een van de uitvinding die men toepaste was de aanleg van zogeheten poternes - met staal en beton overdekte

De Beemster van boven - Marco van Middelkoop

13

gangen - die een geheel veilige verbinding vormden tussen het hoofdgebouw en de geschutentenheden. Dit fort is niet te bezoeken, maar je kunt hier wel het verhaal lezen over de familie Buter die woonde in de fortwachterswoning op Fort Benoorden Purmerend.

Van knooppunt 51 naar 78

1 Droogmakerij de Beemster

Terwijl je over de Oostdijk loopt, langs het Noordhollandsch Kanaal, heb je een goed zicht over Droogmakerij de Beemster! Een echt schoolvoorbeeld van hoe Nederlanders grote delen van hun land hebben droog-

gelegd. Deze 17^e-eeuwse droogmakerij is ontwikkeld om het dreigende water van het Beemstermeer om te zetten in vruchtbare en winstgevende landbouwgrond. In 1612 viel De Beemster droog, met behulp van meer dan 40 molens, en zo kon de inrichting van de polder beginnen. Er werden wegen aangelegd, wegsloten en kavelsloten gegraven en boerderijen gebouwd. Dat alles gebeurde volgens een raster van vierkanten. Door deze bijzondere inrichting heeft De Beemster zijn roem te danken.

Van knooppunt 78 naar 28 - 45

Droogmakerij de Beemster is een echt schoolvoorbeeld van hoe Nederlanders grote delen land hebben drooggelegd.

Knooppunt 45

J Kaasmarkt Purmerend

Je staat nu op de Kaasmarkt! De Purmerendse Kaasmarkt kent een marktgeschiedenis van ruim 600 jaar oud. In 1484 werd hier de eerste kleinschalige markt gehouden, toen het plein nog Marktveld heette en niet meer dan een klein pleintje was.

Na de drooglegging van De Beemster in het begin van de 17^e eeuw begon de markt pas echt te groeien. Om deze groei aan te kunnen moest de stad gedeeltelijk worden gereorganiseerd. Zo werd de veemarkt verplaatst naar de oude Kloosterwerf (nu de Koemarkt). Ook het plein zelf veranderde: diverse gebouwen werden gesloopt of verplaatst.

In de tussentijd is veel gebeurd,

maar kort voor 1940 werd de allerlaatste Kaasmarkt in Purmerend gehouden. Het succes hiervan heeft zeker bijgedragen aan de status van Purmerend als dé marktstad van Noord-Holland!

Van knooppunt 45 naar 99

K Koemarkt

Een ander bekend plein van de stad Purmerend: de Koemarkt. Dit plein dateert van 1645 toen de Staten van Holland en West-Friesland toestemming kregen om de stad voor de vijfde maal uit te breiden. Eén van de uitbreidingen vond plaats waar de huidige Koemarkt ligt.

Het oorspronkelijke plein was een vlak marktveld, voorzien van verticale palen waar het vee aan vastgemaakt kon worden.

14

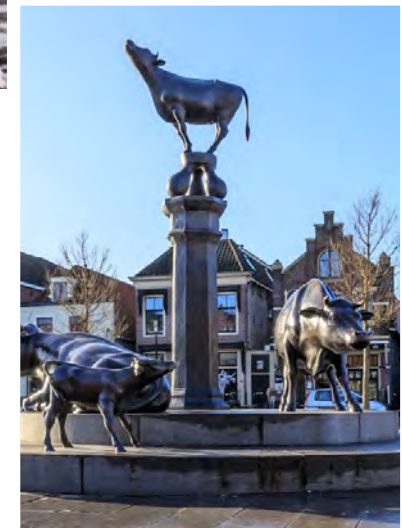

Gezelligheid op de Koemarkt in Purmerend - Moments by Kelly

De Koemarkt van vroeger

Kunstwerk Hans Kuyper

In 2009 is de Koemarkt opnieuw ingericht. Met een fraai kunstwerk van Hans Kuyper en de terrassen van de horeca rond het plein, vormt de Koemarkt het uitgaanscentrum van Purmerend. Het merendeel van de panden zijn monumentaal. Deze panden hebben stuk voor stuk karakteristieke gevels, zoals een klokgevels, lijstgevels en puntgevels.

Loop vervolgens door naar het eindpunt Station Purmerend en geniet nog even van de laatste indrukken van deze wandeling.

Van knooppunt 99 naar 05 - 44
- 02 - 03 - Eindpunt Station
Purmerend 21

Smaakt dit naar meer? Loop ook eens deze wandelroutes:

Wandelroute Purmerlandroute (groen)

Lengte: 12,37 kilometer **Tijdsduur:** 2,5 tot 3 uur

Wandelroute Rondje 'Broek' en Volgermeer

Lengte: 7,57 kilometer **Tijdsduur:** 1,5 tot 2 uur

Wandelroute Kogen- en brakenroute

Lengte: 10.6 kilometer **Tijdsduur:** 2 tot 2,5 uur

Alle routes zijn online te vinden via

[twiske-waterland.nl](https://www.twiske-waterland.nl) en [wandelnetwerknoordholland.nl](https://www.wandelnetwerknoordholland.nl)

COLOFON

Tekst en eindredactie: Bureau Toerisme Laag Holland

en Routebureau Recreatie Noord-Holland

Vormgeving: Alexandra de Vries

© 2023 Twiske-Waterland, Oostzaan

Deze uitgave is mogelijk gemaakt door de financiële bijdrage van het recreatieschap Twiske-Waterland (Gemeentes Amsterdam, Wormerland, Edam-Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Waterland, Zaanstad en de Provincie Noord-Holland.)

Dit routeboekje is eigendom van Twiske-Waterland. Niets uit deze uitgave mag gekopieerd of verveelvoudigd worden zonder voorafgaande toestemming van recreatieschap Twiske-Waterland.

Alhoewel wij bij de samenstelling van dit boekje zeer zorgvuldig te werk zijn gegaan, kan het toch zijn dat een auteur, gebruiker of rechthebbende meent dat publicatie in strijd is met zijn of haar rechten, zoals auteursrechten. Indien een dergelijke situatie het geval lijkt, verzoeken we onmiddellijk contact met ons op te nemen.

Wij zijn niet aansprakelijk voor type- of andere fouten en hier zijn ook geen rechten aan te ontleen.

recreatieschap
twiske-waterland

[twiske-waterland.nl](https://www.twiske-waterland.nl)